

การพัฒนาแบบการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐานโดยใช้กระบวนการร่วมสร้าง
เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนชะอวดเคร่งธรรมวิทยา
อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช*

DEVELOPMENT OF A PLACE-BASED CURRICULUM ADMINISTRATION MODEL USING
CO-CREATION PROCESS TO ENHANCE CURRICULUM ADMINISTRATION QUALITY
AT CHAUATKRENGTHAMWITTAYA SCHOOL, CHAUAT DISTRICT,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พงศ์รัตน์ ธรรมชาติ

Phongrat Thammachart

โรงเรียนชะอวดเคร่งธรรมวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย
Chauatkrengthamwittaya School, Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office, Nakhon Si Thammarat, Thailand

Corresponding author E-mail: thammachatdews@gmail.com

Tel: 082-959-2546

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนชะอวดเคร่งธรรมวิทยา 2) วิเคราะห์องค์ประกอบ ของการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐานโดยใช้กระบวนการร่วมสร้าง 3) สร้างรูปแบบการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐาน โดยใช้กระบวนการร่วมสร้าง 4) ทดลองใช้รูปแบบฯ และ 5) ประเมินประสิทธิผลและขยายผลของรูปแบบฯ ดังนี้ 1) ศึกษาปัญหาและความต้องการโดยการสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ เนื้อหา 2) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) จากกลุ่มตัวอย่าง 570 คน และวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงยืนยัน (CFA) จากกลุ่มตัวอย่าง 420 คน ด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 3) สร้าง รูปแบบโดยการสนทนากลุ่มและการประชุมหาฉันทามติ และ 4) ทดลองใช้รูปแบบกับกลุ่มเป้าหมาย 181 คน ประเมินประสิทธิผลและขยายผลสู่ 5 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรขาดการมีส่วนร่วมและเชื่อมโยง กับบริบทท้องถิ่นจึงต้องการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตร 2) องค์ประกอบการบริหาร หลักสูตรอิงถิ่นฐาน มี 6 องค์ประกอบผ่านการวิเคราะห์ CFA ที่มีความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2/df = 1.05$, CFI = 0.989, RMSEA = 0.012) 3) รูปแบบที่ได้ คือ “RATCSE Model for Co-Creation Process” มีค่าพิสัย $\bar{X} = 85.50$ ในระดับมากที่สุด 4) ผลการปฏิบัติงานของครูตามรูปแบบฯ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.19) ความพึงพอใจของครูระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.38) และ 5) ผู้เรียน 161 คน สมรรถนะของผู้เรียนอยู่ในระดับดีขึ้นไปร้อยละ 100 คุณภาพการบริหารหลักสูตรและการขยายผลอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารหลักสูตร, หลักสูตรอิงถิ่นฐาน, กระบวนการร่วมสร้าง, คุณภาพการบริหารหลักสูตร

Abstract

This research and development study aimed to: 1) Investigate problems and needs regarding curriculum administration at Chauatkrengthamwittaya School; 2) Analyze the components of place-based curriculum administration using a co-creation process; 3) Develop a place-based curriculum administration model using a co-creation process; 4) Implement the proposed model; and 5) Evaluate the model's effectiveness and disseminate the findings. The research methodology proceeded as follows: stakeholder interviews were conducted to examine problems and needs, with data analyzed through content analysis; Exploratory Factor Analysis (EFA) was performed using a sample of 570 participants, followed by Confirmatory Factor Analysis (CFA) with 420 participants using a five-point rating scale questionnaire; the model was constructed through focus group discussions and consensus meetings; and the model was piloted with 181 target participants before evaluating its effectiveness and expanding it to five schools. The findings revealed that: 1) The existing curriculum lacked stakeholder participation and meaningful connections to the local context, necessitating collaborative curriculum development; 2) Six components of place-based curriculum administration were identified, with CFA confirming satisfactory model-data fit ($\chi^2/df = 1.05$, CFI = 0.989, RMSEA = 0.012); 3) The resulting model, designated the "RATCSE Model for Co-Creation Process," achieved a range score of 85.50, rated at the highest level; 4) Teachers' performance under the model was rated at the highest level ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.19), as was teacher satisfaction ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.38); and 5) All 161 students (100%) demonstrated competencies at a good level or above, while curriculum administration quality and dissemination outcomes were both rated at the highest level.

Keywords: Curilum Management Model, Place-Bassed Curriculum, Co-Creation Process, Curriculum Management Quality

บทนำ

การศึกษาอิงถิ่นฐาน มีเป้าหมายหลัก เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนัก รอบรู้ วิเคราะห์ระบบนิเวศธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ ภาษา วัฒนธรรม มีศีลธรรม จริยธรรม จิตสำนึกในอัตลักษณ์ของชุมชนที่เป็นถิ่นฐานที่อยู่อาศัย เพื่อพัฒนาตนเอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) การบริหารหลักสูตรจึงควรมีการประเมินและทบทวนหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการด้านการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป (Oliva, P. F. & Gordon, W. R., 2013) ร่วมวางแผนการทำงานร่วมกันให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดทั้งครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารหลักสูตร (Ornstein, A. C. & Hunkins, F. P., 2018) ดำเนินการ การสนับสนุนส่งเสริม เพื่อการจัดมวลงประสพการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ สำเร็จผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ อีกทั้งปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรในทุกขั้นตอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงขึ้น โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียน (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2560) ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากหลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา การบริหารหลักสูตรที่มีคุณภาพจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2564); (Ornstein, A. C. & Hunkins, F. P., 2018)

โรงเรียนชะอวดเคร่งธรรมวิทยา อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นโรงเรียนที่มีบริบทเฉพาะ มีทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และทรัพยากรท้องถิ่นที่หลากหลาย ปัญหาของโรงเรียน พบว่า หลักสูตรของโรงเรียน ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการและบริบทของชุมชนได้อย่างเต็มที่ ขาดการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ากับการจัดการเรียนรู้ และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความเชื่อมโยง ระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนกับชีวิตจริง และขาดความตระหนักถึงคุณค่าของท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต้องเชื่อมโยง กับชีวิตจริงและบริบทของผู้เรียน โดยมีชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2562)

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนชะอวดเคร่งธรรมวิทยา ได้ศึกษาการบูรณาการแนวคิดหลักสูตร อิงถิ่นฐาน (Place-based Curriculum) และกระบวนการร่วมสร้าง (Co-creation) เข้าด้วยกัน พัฒนารูปแบบ การบริหาร หลักสูตรอิงถิ่นฐาน (Place-based Curriculum) โดยใช้กระบวนการร่วมสร้าง (Co-creation) ที่เน้นการมีส่วนร่วม ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เพื่อยกระดับการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐานของโรงเรียน งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ ต่อสถานศึกษาในการได้รูปแบบต้นแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในปีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนชะอวดเคร่งธรรมวิทยา
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐานโดยใช้กระบวนการร่วมสร้าง ของโรงเรียน ชะอวดเคร่งธรรมวิทยา
3. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐานโดยใช้กระบวนการร่วมสร้างของโรงเรียนชะอวด เคร่งธรรมวิทยา
4. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐานโดยใช้กระบวนการร่วมสร้างของโรงเรียนชะอวด เคร่งธรรมวิทยา
5. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐานโดยใช้กระบวนการร่วมสร้างของ โรงเรียนชะอวดเคร่งธรรมวิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งขอบเขต การวิจัยออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาปัญหาและความต้องการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางตรง ได้แก่ คณะผู้บริหาร 5 คน ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน อย่างละ 9 คน และทางอ้อม เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา 9 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือ ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) และวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

ประชากร คือ ผู้ที่มีส่วนได้เสียทางตรงกับโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างสำหรับดำเนินการวิเคราะห์ องค์ประกอบ เชิงสำรวจ (EFA) และวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) กับ จำนวน 570 และ 420 คน ตามลำดับ ได้มาโดย สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ร่วมกับการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1967) ซึ่งได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสำรวจ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ของโมเดลการวัดองค์ประกอบ และวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐาน โดยใช้กระบวนการร่วมสร้าง

ระยะที่ 3 การสร้างรูปแบบการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐานโดยใช้กระบวนการร่วมสร้าง ของโรงเรียน ชะวอดเครื่องธรรมวิทยา

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือเป็นแบบประเมินพหุลักษณะ เพื่อหาฉันทามติด้วยเทคนิค MACRการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำร่างรูปแบบ เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน จากนั้นยืนยันรูปแบบ ด้วยการประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทามติ (MACR) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าพิสัย ตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 80 ขึ้นไป และค่าพิสัยในช่วง 60 - 100 คะแนน

ระยะที่ 4 การทดลองใช้ประเมินประสิทธิผลและขยายผลรูปแบบ

กลุ่มเป้าหมาย คือ ครู 15 คน เป็นผู้ปฏิบัติงานตามแผนกิจกรรม โดยมีนักเรียน 161 คน กรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชน 5 คน เป็นผู้ร่วมกิจกรรม รวมทั้งหมด 181 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ 1) แบบประเมินความสำเร็จของการทดลองใช้รูปแบบ แบบประเมินคุณภาพการบริหารหลักสูตร แบบประเมิน การขยายผลสู่โรงเรียน 5 โรงเรียน จำนวน 25 คน เป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ 2) แบบประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตร 5 ด้าน แบบประเมินสมรรถนะหลักและจำเป็น 6 ด้าน และแบบประเมินสมรรถนะเยาวชน อำเภอลือชัย เป็นแบบประเมินสมรรถนะผู้เรียน 3 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการบริหารหลักสูตร

ผลการศึกษาปัญหาและความต้องการ พบว่า หลักสูตรของโรงเรียนยังขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาหลักสูตรจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ขาดการเชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่น และต้องการการบูรณาการเนื้อหา ท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ากับการเรียนการสอน ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ ที่เข้มแข็ง สนับสนุนส่งเสริม แหล่งเรียนรู้และทรัพยากรในชุมชน และสร้างเครือข่ายกับชุมชน

2. องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐานโดยใช้กระบวนการร่วมสร้าง

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) และยืนยัน (CFA) ระดับที่ 1 และระดับที่ 2 พบว่า การบริหาร หลักสูตรอิงถิ่นฐานโดยใช้กระบวนการร่วมสร้างองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ตามข้อตกลงเงื่อนไขการวิจัยที่ไม่เดล มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) 6 องค์ประกอบ และการวิเคราะห์อันดับสอง (Second-Order CFA)

ลำดับ	องค์ประกอบ	χ^2	df	χ^2/df	GFI	AGFI	CFI	RMSEA
1	การออกแบบหลักสูตรอิงถิ่นฐาน	92.45	77	1.20	0.951	0.926	0.987	0.023
2	การพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม	23.67	20	1.18	0.981	0.965	0.994	0.020
3	การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	31.24	27	1.16	0.973	0.952	0.991	0.019
4	การจัดการทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้	1.89	2	0.95	0.998	0.992	1.000	0.000
5	การพัฒนาครูและนวัตกรรมการสอน	1.23	2	0.62	0.999	0.996	1.000	0.000
6	การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น	-	0	-	-	-	-	-
2 nd	Second-Order CFA (รวมทุกองค์ประกอบ)	842.67	804	1.05	0.947	0.936	0.989	0.012

หมายเหตุ: เกณฑ์ผ่าน $\chi^2/df < 3.00$, $GFI \geq 0.90$, $AGFI \geq 0.85$, $CFI \geq 0.95$, $RMSEA \leq 0.05$ ** $p < .01$

ตารางที่ 1 แสดงผลการสรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ทุกองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ ความสอดคล้องกลมกลืน กับข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกรายการ เมื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง เป็นการยืนยันว่าโมเดลการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐาน ที่มีองค์ประกอบ การออกแบบหลักสูตรอิงถิ่นฐาน การพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การจัดการทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาครูและนวัตกรรมการสอน และการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสอดคล้อง กับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีเยี่ยม

3. รูปแบบการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐานโดยใช้กระบวนการร่วมสร้างของโรงเรียนชะวอดเคร่งธรรมวิทยา

รูปแบบที่สร้างขึ้นมีชื่อว่า “RATCSE Model for Co-Creation Process” ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ยืนยันรูปแบบด้วยกระบวนการ MACR

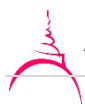

ภาพที่ 1 RATCSE Model for Co-Creation Process

ตารางที่ 2 สรุปผลการหาฉันทมติ (MACR) ความเหมาะสมของรูปแบบ RATCSE Model for Co-Creation Process (n = 9)

ลำดับ	องค์ประกอบของรูปแบบ	รอบที่ 1 $\bar{x}$	พิสัย	รอบที่ 2 $\bar{x}$	พิสัย	ความหมาย
1	หลักการของรูปแบบ (ชื่อ ปรัชญา เป้าหมาย หลักการบริหาร)	80.50	40	85.50	20	มากที่สุด
2	ปัจจัยการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐาน(คณะกรรมการ ผู้บริหาร ครู ขอบข่ายงาน)	80.31	40	85.50	20	มากที่สุด
3	วิธีดำเนินงาน 6 ขั้นตอน (R-A-T-C-S-E)	81.06	40	85.50	20	มากที่สุด
4	การวัดและประเมินผลรูปแบบ (หลักสูตร การเรียนรู้ กระบวนการ ผลผลิต)	81.61	40	85.50	20	มากที่สุด
5	ผลลัพธ์จากการใช้รูปแบบ (สมรรถนะผู้เรียน 3 ระดับ และคุณภาพการบริหาร)	82.72	40	85.50	20	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		81.24	40	85.50	20	มากที่สุด

หมายเหตุ: เกณฑ์ผ่านความสอดคล้อง $\bar{x} \geq 80$ และพิสัยไม่เกิน 40 (รอบที่ 1) / 20 (รอบที่ 2)

จากตารางที่ 2 ผลการหาฉันทามติรอบที่ 1 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 81.24$, พิสัย = 40) แต่ยังมีประเด็นที่ค่าพิสัยยังกว้าง จึงดำเนินการอภิปราย เพื่อหา ฉันทามติในรอบที่ 2 ผลรอบที่ 2 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันทุกประเด็นทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 85.50 และค่าพิสัยเท่ากับ 20 แสดงว่ารูปแบบมีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด และผู้ทรงคุณวุฒิ มีฉันทามติร่วมกัน

4. ผลการทดลองใช้รูปแบบ

ผลการประเมินการปฏิบัติงานของครู 15 คน ตามแผนกิจกรรม RATCSE Model for Co-Creation Process ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินการปฏิบัติงานของครูตามแผนกิจกรรม RATCSE Model for Co-Creation Process (n = 15)

ลำดับ	รายการประเมินตามแผนกิจกรรม RATCSE	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1	แผนการจัดกิจกรรมที่ 1	4.85	0.16	มากที่สุด
2	แผนการจัดกิจกรรมที่ 2	4.75	0.23	มากที่สุด
3	แผนการจัดกิจกรรมที่ 3	4.74	0.21	มากที่สุด
4	แผนการจัดกิจกรรมที่ 4	4.75	0.18	มากที่สุด
5	แผนการจัดกิจกรรมที่ 5	4.76	0.18	มากที่สุด
6	แผนการจัดกิจกรรมที่ 6	4.75	0.18	มากที่สุด
7	แผนการจัดกิจกรรมที่ 7	4.72	0.19	มากที่สุด
8	แผนการจัดกิจกรรมที่ 8	4.81	0.16	มากที่สุด
9	แผนการจัดกิจกรรมที่ 9	4.72	0.20	มากที่สุด
10	แผนการจัดกิจกรรมที่ 10	4.70	0.20	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม (n = 15 คน)		4.75	0.19	มากที่สุด

หมายเหตุ: เกณฑ์คุณภาพ มากที่สุด = 4.50 - 5.00, มาก = 3.50 - 4.49, ปานกลาง = 2.50 - 3.49

จากตารางที่ 3 ครูสามารถดำเนินงานตามกิจกรรมของรูปแบบในทุกขั้นตอนอยู่ในระดับ มากที่สุดทุกรายการ ($\bar{X} = 4.70 - 4.85$) ค่าเฉลี่ยภาพรวม ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.19) แสดงให้เห็นว่าครูสามารถ นำรูปแบบไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นกัน ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.38)

5. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ

ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ 5 รายการสรุปในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สรุปผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐานโดยใช้กระบวนการร่วมสร้าง

ลำดับ	รายการประเมินประสิทธิผล	$\bar{X}$	S.D.	ผล/ระดับ	ผ่านเกณฑ์
1	ความสำเร็จของการทดลองใช้รูปแบบ (9 ผู้ทรงคุณวุฒิ)	4.64	0.40	มากที่สุด	✓
2	สมรรถนะสำคัญ 5 ด้านตามหลักสูตรแกนกลาง (ระดับดีขึ้น)	-	-	ร้อยละ 100	✓
3	สมรรถนะหลักที่จำเป็น 6 ด้าน (ระดับความสามารถดีขึ้น)	-	-	ร้อยละ 100	✓
4	สมรรถนะเยาวชนอำเภอชะอวด (ระดับดีขึ้น)	-	-	ร้อยละ 100	✓
5	คุณภาพการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐาน	4.74	0.42	มากที่สุด	✓
6	การขยายผลสู่โรงเรียนเครือข่าย 5 แห่ง	4.70	0.39	มากที่สุด	✓

หมายเหตุ: รายการที่ 2 - 4 ใช้เกณฑ์ผู้เรียนมีสมรรถนะระดับดีขึ้น ร้อยละ 70

รายการ 1, 5, 6 ใช้เกณฑ์ $\bar{X} \geq 3.50$ และค่า S.D. ไม่เกิน 1.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบทุกรายการผ่านเกณฑ์ที่กำหนดรายการที่สำคัญที่สุด คือ ผู้เรียน 161 คน บรรลุสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตร ได้แก่ การสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี สมรรถนะหลักที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียน ได้แก่ การจัดการตนเอง การคิดขั้นสูง การสื่อสาร การรวมพลังทำงานเป็นทีม การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน และสมรรถนะ เยาวชนอำเภอลำทะเมนชัย ได้แก่ การคิดและแก้ปัญหา การสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อ การทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีภาวะผู้นำ การใช้ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน และการเป็นพลเมืองที่ดี รู้ คิด เป็น ร้อยละ 100

ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญ 5 ด้าน ตามหลักสูตรแกนกลาง ของผู้เรียนจำแนกตามระดับชั้น และรายด้าน แสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรแกนกลาง 5 ด้าน หลังใช้รูปแบบ (n = 161 คน)

ที่	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตามหลักสูตร 5 ด้าน	ระดับสมรรถนะ					ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$
		ดีเยี่ยม		ดี		ต้องปรับปรุง	
		(n)	(%)	(n)	(%)		
1.	ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 - 3) จำนวน 89 คน						
1.1	ความสามารถในการสื่อสาร	72	80.90	17	19.10	0	2.81
1.2	ความสามารถในการคิด	71	79.78	18	20.22	0	2.80
1.3	ความสามารถในการแก้ปัญหา	70	78.65	19	21.35	0	2.79
1.4	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	73	82.02	16	17.98	0	2.82
1.5	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	76	85.39	13	14.61	0	2.85
	ภาพรวมเฉลี่ย ม.ต้น	72	80.90	17	19.10	0	2.81
2.	ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - 6) จำนวน 72 คน						
2.1	ความสามารถในการสื่อสาร	60	83.33	12	16.67	0	2.83
2.2	ความสามารถในการคิด	58	80.56	14	19.44	0	2.81
2.3	ความสามารถในการแก้ปัญหา	59	81.94	13	18.06	0	2.82
2.4	ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	61	84.72	11	15.28	0	2.85
2.5	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	63	87.50	9	12.50	0	2.88
	ภาพรวมเฉลี่ย ม.ปลาย	60	83.33	12	16.67	0	2.83
	ภาพรวมเฉลี่ยทั้งหมด (n = 161 คน)	132	81.99	29	18.01	0	2.82

หมายเหตุ: 1. ระดับคุณภาพ 3 = ดีเยี่ยม, 2 = ดี, 1 = ต้องปรับปรุง; ร้อยละ 100 อยู่ในระดับดีขึ้นไป (ระดับ 2 - 3)

2. ค่า $\bar{x}$ คำนวณจาก ผลการประเมินภาพรวมแต่ละรายการจากการประเมินนักเรียนแต่ละคนที่มีคะแนนเต็ม 3 คะแนนในแต่ละรายการ

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้เรียนทั้ง 161 คน ไม่มีใครอยู่ในระดับต้องปรับปรุง โดยนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น (n = 89) มีสมรรถนะเฉลี่ยอยู่ในระดับดีเยี่ยม ร้อยละ 80.90 และระดับดี ร้อยละ 19.10 ในขณะที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (n = 72) มีสมรรถนะเฉลี่ยอยู่ในระดับดีเยี่ยม ร้อยละ 83.33 และระดับดี ร้อยละ 16.67 รวมเฉลี่ยทั้งโรงเรียนระดับดีเยี่ยม ร้อยละ 81.99 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผล ของรูปแบบในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอย่างชัดเจน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรของโรงเรียนขาดการมีส่วนร่วม ขาดการเชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่น และต้องการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารหลักสูตร

ที่มีประสิทธิผลจึงควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในกระบวนการ วางแผนหลักสูตร สถานศึกษา และนำองค์ความรู้และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและท้องถิ่นร่วมจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ornstein, A. C. & Hunkins, F. P. ที่กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษามีปัญหาในการบริหารด้านบุคลากรที่ขาดความรู้ความเข้าใจ มีแรงจูงใจ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ (Ornstein, A. C. & Hunkins, F. P., 2018) และสุกัญญา แซ่มซ้อย ชี้ให้เห็นว่าการบริหารหลักสูตรจำเป็นต้องนำข้อมูลความต้องการ ของผู้เรียน สังคม และท้องถิ่นมาใช้กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2565)

ผลการวิเคราะห์ CFA อันดับสอง ($\chi^2/df = 1.05$, CFI = 0.989, RMSEA = 0.012) ยืนยันว่าโมเดล 6 องค์ประกอบ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีเยี่ยม ทั้งนี้ เนื่องจากผลการวิเคราะห์ EFA ได้จัดองค์ประกอบ การบริหารหลักสูตรต้องเชื่อมโยงกับชุมชนและท้องถิ่นและได้ผ่านการวิเคราะห์ CFA อันดับหนึ่ง ว่าองค์ประกอบ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดของ Sobel, D. ที่ได้กล่าวว่าการจัดการศึกษา อิงถิ่นฐานที่น่าปรากฏการณ์ ในบริบทสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นมาเป็นพื้นฐานของ การพัฒนาหลักสูตร (Sobel, D., 2008)

รูปแบบการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐานโดยใช้กระบวนการร่วมสร้างที่ได้รับการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าพิสัยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 85.50$) ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ผ่านการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ ของชุมชน ปัญหาปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ในชุมชนและท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้องร่วมพัฒนาหลักสูตร อิงถิ่นฐานด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wiles, J. & Bondi, J. ที่กล่าวว่าการยกระดับคุณภาพ การบริหารหลักสูตร ต้องมุ่งเน้น การปรับปรุงองค์ประกอบทั้งการวางแผนการนำไปใช้ การประเมินผล การปรับปรุงหลักสูตร โดยอาศัยการมีส่วนร่วม ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (Wiles, J. & Bondi, J., 2014) ผลการทดลองใช้รูปแบบที่ครูสามารถดำเนินงาน ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) สมรรถนะของผู้เรียน ร้อยละ 100 ที่อยู่ในระดับดีขึ้นไป โดยมีระดับดีเยี่ยมสูงถึง ร้อยละ 81.99 เนื่องมาจากกระบวนการร่วมสร้าง ที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นก่อให้เกิดความรู้สึก เป็นเจ้าของ และความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนของรูปแบบ ทำให้ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sobel, D. ที่ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาอิงถิ่นฐาน กระตุ้น การมีส่วนร่วม สร้างหลักสูตรที่มีความหมายต่อการเรียนรู้ วิถีชีวิตประจำวันของผู้เรียน ที่ช่วยสร้างการเปลี่ยนแปลง ให้เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น (Sobel, D., 2005) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wiles, J. & Bondi, J. กล่าวว่า คุณภาพ การบริหารหลักสูตรเป็นการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการปรับปรุงองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ให้มีคุณภาพสูงขึ้น ทั้งในด้านการวางแผน การนำไปใช้ การประเมินผล การปรับปรุงหลักสูตร โดยอาศัยการมีส่วนร่วม ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (Wiles, J. & Bondi, J., 2014)

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยครั้งนี้ได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ออกมาในรูปแบบโมเดล “RATCSE Model for Co-Creation Process” ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐานที่บูรณาการแนวคิด การศึกษาอิงถิ่นฐาน (Place-based Education) เข้ากับกระบวนการร่วมสร้าง (Co-creation Process) อย่างเป็นระบบ มีวิธีดำเนินงานขั้นตอน 6 ขั้นตอน คือ R (Raise awareness) สร้างความตระหนัก, A (Analyze and Network) วิเคราะห์ และสร้างเครือข่าย, T (Think) ร่วมคิดร่วมสร้าง, C (Create shared value) สร้างคุณค่าร่วมเพื่อการเปลี่ยนแปลง, S (Supervise, monitor and evaluate) ร่วมนิเทศติดตาม และประเมินผล และ E (Expand and share) ขยายผลและแบ่งปัน ซึ่งรูปแบบ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและปรัชญา ปัจจัยการบริหารหลักสูตร วิธีดำเนินงาน 6 ขั้นตอน การวัดและประเมินผล และผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง ซึ่งได้รับการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐานโดยใช้กระบวนการร่วมสร้างเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนเซนต์ดอมินิก

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยพัฒนา "RATCSE Model for Co-Creation Process" การดำเนินงานมี 4 ระยะ ได้แก่ ศึกษาปัญหาและความต้องการ วิเคราะห์องค์ประกอบ สร้างรูปแบบ และทดลองใช้รูปแบบ พบว่า 1) หลักสูตรของโรงเรียนขาดการมีส่วนร่วม ขาดการเชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่น ต้องการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่น 2) องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐาน มี 6 องค์ประกอบผ่านการวิเคราะห์ CFA อันดับสอง ที่มีความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2/df = 1.05$, CFI = 0.989, RMSEA = 0.012) ได้แก่ การออกแบบหลักสูตรอิงถิ่นฐาน การพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย การจัดการทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาครูและนวัตกรรมการสอน และการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) รูปแบบ "RATCSE Model for Co-Creation Process" มีค่าพิสัย ($\bar{X} = 85.50$) อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการปฏิบัติงานของครูตามรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.19) ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.38) และ 5) ผู้เรียน 161 คน บรรลุสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนอยู่ในระดับดีขึ้นไปร้อยละ 100 คุณภาพการบริหารหลักสูตรและการขยายผลอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อเสนอแนะการวิจัย การนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำปัจจัยการบริหารหลักสูตรอิงถิ่นฐาน ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง และดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนของรูปแบบ ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนัก (ขั้น R) และการสร้างเครือข่ายชุมชน (ขั้น A) ก่อน เนื่องจากเป็นรากฐานสำคัญของกระบวนการทั้งหมด และข้อเสนอแนะในการการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยและพัฒนาโดยใช้กระบวนการร่วมสร้างเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการในมิติอื่น ๆ และควรขยายการวิจัยสู่โรงเรียนในบริบทที่หลากหลายเพื่อทดสอบความสามารถในการปรับใช้รูปแบบในระดับที่กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2560). ความเป็นผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2564). ผู้บริหารสถานศึกษายุค 4.0 กับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC). วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 21(1), 33-40.
- วิจารณ์ พานิช. (2562). โรงเรียนเป็นชุมชนเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตร. CBE Thailand. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2567 จาก <https://cbethailand.com>
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2565). การบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Likert, R. (1967). The method of constructing and attitude scale attitude theory and measurement. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.
- Oliva, P. F. & Gordon, W. R. (2013). Developing the curriculum. (9th ed.). Boston: Pearson.
- Ornstein, A. C. & Hunkins, F. P. (2018). Curriculum: Foundations, principles, and issues. (7th ed.). New York: Pearson.
- Sobel, D. (2005). Place-based education: Connecting classrooms and communities. Great Barrington, MA: Orion Society.
- _____. (2008). Childhood and nature: Design principles for educators. United States of America: Routledge.
- Wiles, J. & Bondi, J. (2014). Curriculum development: A guide to practice. (9th ed.). New York: Pearson.